

**ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА**

Верховенство права для захисту довкілля

Організація здійснення екологічної безпеки, протимінної діяльності та цивільного захисту в системі Міноборони

Матеріал підготовлено за фінансової підтримки чеської організації People in Need у рамках ініціативи SOS Ukraine

© МБО «Екологія–Право–Людина», 2024 Аналітичний документ «Організація здійснення екологічної безпеки, протимінної діяльності та цивільного захисту в системі Міноборони». Всі права застережені. Вітається широке використання матеріалів. При будь-якому використанні документу посилання на джерело є обов'язковим. Матеріали видання не можуть бути використані з ціллю отримання прибутку загалом чи частково у жодній формі, в електронному чи друкованому варіанті, у тому числі у вигляді фотокопії.

Організація здійснення екологічної безпеки, протимінної діяльності та цивільного захисту в системі Міноборони

В умовах воєнного стану особливої уваги приділяється забезпеченню екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги і мінімізація негативного впливу на довкілля вибухонебезпечних предметів, їхнього знешкодження, видалення, знищення та утилізація є пріоритетними у державній політиці України.

Як встановлено підпунктом 8 пункту 5 Положення про Міністерство оборони України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 671, Міноборони з метою організації своєї діяльності забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання вимог нормативно-правових актів з питань протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки.

У системі Міноборони заходи екологічної безпеки, протимінної діяльності та цивільного захисту організовуються відповідно до Положення про організацію екологічної безпеки в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, затвердженого Наказом Міністерства оборони України 10.08.2015 року № 396, Положення про Головне управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки, затверджене Наказом від 16.08.2023 № 484/нм та Положення про управління екологічної безпеки Головного управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки, затверджене Наказом від 25.02.2023 №56, зміст яких буде детальніше розглянуто нижче.

Питання організації протимінної діяльності та Повноваження Міноборони у складі Національного органу з питань протимінної діяльності розглянуто в іншому аналітичному документі, підготовленому ЕПЛ і зі змістом якого можна ознайомитися за цим [посиланням](#).

Положення про організацію екологічної безпеки в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, що затверджене Наказом Міністерства оборони України 10 серпня 2015 року № 396 (надалі – Положення № 396) розроблене та прийняте з метою впорядкування діяльності у сфері екологічної безпеки Міністерства оборони України та Збройних Сил України, а також реалізації державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища та забезпечення раціонального використання природних ресурсів у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України.

Сфера дії Положення № 396 поширюється на:

- структурні підрозділи Міністерства оборони України;
- структурні підрозділи Генерального штабу Збройних Сил України;
- Органи військового управління, з'єднання, військові частини, військові навчальні заклади, установи та організації Збройних Сил України;
- підприємства, установи та організації, які належать до сфери управління Міністерства оборони України (далі – військова частина, заклад, установа, організація, підприємство).

Основними завданнями екологічної безпеки в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України є:

- 1) реалізація в Міноборони та ЗСУ державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища та забезпечення раціонального використання природних ресурсів;
- 2) інтеграція існуючої системи екологічного моніторингу Міноборони та ЗСУ в державну систему екологічного моніторингу;
- 3) забезпечення екологічно безпечного природокористування в ході повсякденної (виробничої) діяльності військової частини, закладу, установи, організації, підприємства, під час проведення усіх видів підготовки ЗСУ;

4) відновлення навколишнього природного середовища в ході повсякденної (виробничої) діяльності військових частин, закладів, установ, організацій, підприємств після проведення усіх видів підготовки ЗСУ, військових навчань, тренувань, випробувань, спеціальних робіт робіт;

5) ліквідація наслідків екологічної шкоди, заподіяної військовою (виробничою) діяльністю, а також ліквідація наслідків аварій (катастроф) техногенного та природного характеру;

6) навчання та виховання особового складу ЗСУ з питань охорона навколишнього природного середовища.

Як визначено Положенням № 396, виходячи із основних завдань заходами екологічної безпеки у ході повсякденної (виробничої) діяльності в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України є:

- організація контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства в Міноборони та ЗСУ;
- підготовка фахівців з питань екологічної безпеки військ (сил);
- підготовка та виховання особового складу з питань охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування;
- розроблення стимулів із заохочення впровадження системи екологічного управління в Збройних Силах України;
- наукове супроводження основних завдань екологічної безпеки військових частин, закладів, установ, організацій, підприємств;
- розширення гласності та підвищення рівня об'єктивності у висвітленні екологічних проблем оборонної діяльності в засобах масової інформації;
- проведення заходів з екологічного моніторингу військових об'єктів;
- внесення та корегування об'єктів оборонної сфери в мережі Загальнодержавної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації;
- формування бази даних потенційно небезпечних об'єктів на основі екологічного моніторингу для визначення ступеня їх небезпечності для військових частин, закладів, установ, організацій, підприємств;
- облік потенційно небезпечних об'єктів з метою попередження завданої навколишньому природному середовищу шкоди військовим частинам, закладам, установам, організаціям, підприємствам;
- прогнозування динаміки екологічної обстановки у військових частинах закладах, установах, організаціях, підприємствах;
- взаємодія з центральними органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища;
- міжнародне співробітництво з питань захисту навколишнього природного середовища;
- розроблення нормативно-правових актів та інших керівних документів, які регламентують повсякденну (виробничу) діяльність в умовах впливу на них несприятливих факторів природного та техногенного характеру;
- впровадження інноваційних природоохоронних технологій;
- планування та виконання природоохоронних заходів з метою відновлення навколишнього природного середовища;
- дотримання правил безпеки при поводженні з радіоактивними та токсичними відходами;
- контроль за дотриманням безпечного функціонування військ (сил) у пунктах постійної дислокації;
- компенсація збитків державі, завданих навколишньому природному середовищу військовою діяльністю, зокрема збитків, завданих тимчасовою дислокацією на території України іноземних військ під час проведення навчань;
- визначення та оцінка екологічної обстановки у військових частинах, закладах, установах, організаціях, підприємствах для з'ясування ступеня небезпечності ліквідаційних робіт

у разі виникнення аварій (стихійних лих) тощо;
режимно-обмежувальні роботи;

- проведення аварійно-рятувальних та першочергових ліквідаційних робіт.

У Міністерстві оборони України, завдання та заходи екологічної безпеки організовуються:

1. Підрозділом екологічної безпеки Міноборони, яким є структурний підрозділ, який уповноважений здійснювати свою діяльність у питаннях екологічної безпеки;
2. Керівником та особою, яка відповідальна за екологічну безпеку - у закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства оборони України,.

Управління екологічною безпекою полягає у здійсненні функцій спостереження, дослідження, екологічного моніторингу, контролю, прогнозування, програмування, інформування та іншої виконавчо-розпорядчої діяльності у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Організація управління екологічною безпекою представлено такими органами:

- підрозділ екологічної безпеки Міністерства оборони України, що є головним органом з впровадження державної політики в сфері охорони навколишнього природного середовища в Міністерстві оборони України;
- підрозділ екологічної безпеки Генерального штабу Збройних Сил України – орган з організації та контролю виконання заходів екологічної безпеки у Збройних Силах України;
- служба (відділ, група) радіаційного, хімічного, біологічного захисту командування виду, оперативного (повітряного) командування Збройних Сил України – орган з організації та контролю за виконанням заходів екологічної безпеки у безпосередньо підпорядкованих військових частинах, закладах, установах. Також, Положення № 396 визначає особливості організації екологічної безпеки у військовій частині, закладі, установі, організації, підприємстві, що належать до сфери управління Міністерства оборони України.

Відповідальність за організацію та дотримання вимог природоохоронного законодавства України і стан екологічної безпеки військової частини, закладу, установи, організації, підприємства безпосередньо несе командир військової частини, керівник закладу, установи, організації, підприємства відповідно. У військовій частині, закладі, установі, організації, підприємстві, виходячи з конкретних умов екологічного стану об'єктів (джерел забруднення) або екологічно небезпечної діяльності (виробництва), для забезпечення екологічної безпеки повинні здійснюватись заходи щодо:

- запобігання забрудненню водоймищ, ґрунту, атмосферного повітря та збереження рослинного та тваринного світу;
- дотримання норм і правил водокористування;
- охорони від забруднення водних джерел і недопущення виснаження запасів підземних вод;
- удосконалення технологічних ліній, виробничих ділянок для скорочення споживання води і зменшення її забруднення;
- забезпечення ефективної експлуатації каналізаційних мереж, колекторів, насосних станцій і очисних споруд для прийому та обробки
- господарсько-побутових, виробничих, дощових (зливних) та інших забруднених стічних вод;
- обладнання спеціалізованих місць зберігання і складів пально-мастильних матеріалів, парків техніки і котельних на рідкому пальному (мазуті) очисними пристроями для збору і обробки стічних вод, забруднених нафтопродуктами;
- обладнання водопровідних систем контрольно-вимірювальними приладами для обліку водокористування;

- періодичного проведення відповідних лабораторних аналізів води та каналізаційних стоків (при наявності очисних споруд);
- скорочення шкідливих викидів в атмосферу (встановлення пилоловлюючих і газоочисних установок, вжиття заходів щодо зниження токсичності вихлопних газів бойової та іншої техніки);
- запобігання забрудненню земель (акваторії моря) стічними водами, хімічно-небезпечними речовинами, виробничими та іншими відходами, запобігання водній (вітровій) ерозії ґрунтів, засоленню і заболоченню земель;
- утримання в чистоті та відповідно до діючих санітарних норм територій військових частин, закладів, установ, організацій, підприємств;
- рекультивациі земель (відтворення родючості ґрунту) при проведенні будівельних, ремонтних та інших робіт, пов'язаних з руйнуванням верхнього шару ґрунту;
- озеленення і впорядкування санітарно-захисних зон, території військових частин, закладів, установ, організацій, підприємств;
- раціонального використання природних ресурсів та дотримання правил природокористування і виконання заходів для зменшення негативного впливу на стан полігонів, лісів (лісонасаджень), акваторій морів при проведенні будівельних робіт, навчальних занять, військових навчань (маневрів), стрільб тощо;
- захисту територій військових об'єктів, полігонів від самовільних вирубок лісів (лісонасаджень), а також їх своєчасне відтворення;
- дотримання правил перевезення, зберігання і застосування небезпечних хімічних речовин;
- надання донесення про стан екологічної безпеки джерел забруднення довкілля військової частини, закладу, установи, організації.

Положення про Головне управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки, затверджене Наказом Міноборони № 484/нм від 16.08.2023 (надалі – Положення № 484/нм) визначає основні завдання і функції Головного управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки та повноваження начальника Головного управління.

Головне управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки (Головне управління) – орган військового управління, у підпорядкуванні якого знаходиться Центр досконалості протимінної діяльності та екологічної безпеки (надалі – Центр досконалості), створення якого презентували у Міноборони в квітні 2024 року. Головними сферами діяльності Центру досконалості є застосування дронів та сучасних технологій, використання роботів та геопросторових технологій.¹ До основних сфер діяльності Центру досконалості належать:

- вивчення та узагальнення досвіду отриманого підрозділами розмінування та операторам протимінної діяльності під час проведення очищення деокупованих територій від вибухонебезпечних предметів;
- застосування дронів і сучасних технологій штучного інтелекту для виявлення і мапування мін та інших вибухових пристроїв для більш ефективного та безпечного розмінування;
- використанням роботів для виконання завдань розмінування в небезпечних умовах, зокрема у важкодоступних районах.

До компетенцій Центру досконалості увійде використання геопросторових технологій, таких як географічна інформаційна система для планування та координації операцій розмінування, а також розвиток і впровадженням новітніх підходів та технологій для забезпечення безпеки персоналу під час розмінування. Головне управління виконує завдання із забезпечення

реалізації державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва у мирний час, в особливий період та під час дії правового режиму воєнного стану, а також інших завдань та функцій Міноборони. Головне управління підпорядковується Міністру оборони України. Завдання щодо спрямування та координації діяльності Головного управління покладено на заступника Міністра оборони України (згідно з розподілом обов'язків).

Основними завданнями Головного управління є:

- забезпечення участі Міноборони у формуванні та реалізації державної політики у сфері протимінної діяльності, у межах своїх повноважень, у взаємодії з Національним органом з питань протимінної діяльності, Центром протимінної діяльності та Центром гуманітарного розмінування;
- організація через Генеральний штаб ЗСУ (далі – Генеральний штаб) залучення сил та засобів Збройних Сил до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та здійснення в межах повноважень, передбачених законом, заходів щодо забезпечення екологічної безпеки у системі Міноборони;
- організація отримання міжнародної технічної допомоги у воєнній сфері, здійснення контролю за виконанням відповідних програм (проєктів) та участь у здійсненні, в межах повноважень, міжнародного співробітництва з відповідними органами іноземних держав і міжнародними організаціями у сфері протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки;
- забезпечення виконання вимог нормативно-правових актів з питань протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки.

Зокрема, Головне управління в системі Міноборони відповідно до наданих повноважень, зокрема виконує такі функції:

- у сфері охорони довкілля:

- 1) здійснює загальне планування заходів з охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки, організовує та контролює їх виконання та своєчасне звітування;
- 2) організовує проведення екологічного аудиту на об'єктах системи Міноборони та визначає пріоритетність і послідовність здійснення заходів з відновлення довкілля на них;
- 3) здійснює нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональним використанням природних ресурсів, поводженням з відходами та небезпечними хімічними речовинами, екологічною та, в межах компетенції, радіаційною безпекою, оформленням та додержанням вимог дозвільних документів у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- 4) організовує та здійснює проведення оглядів (обстежень) місць можливого заподіяння шкоди та збитків, які завдані довкіллю внаслідок надзвичайних ситуацій, терористичних актів, військової діяльності та бойових дій;
- 5) організовує за результатами проведення екологічного аудиту або оглядів (обстежень) складання переліку військових об'єктів, забруднених внаслідок військової (господарської) діяльності та бойових дій, які потребують проведення природовідновлювальних робіт, планування та виконання заходів з ліквідації забруднення навколишнього природного середовища, веде базу даних забруднених військових об'єктів;
- 6) координує діяльність щодо охорони та ефективного використання об'єктів ПЗФ, які знаходяться на землях оборони, наданих для розміщення і постійної діяльності військових частин, установ, військово-навчальних закладів, підприємств та організацій Збройних Сил, інших військових формувань утворених відповідно до законів України.

- сфері протимінної діяльності:

- 1) бере участь у забезпеченні об'єктивного і своєчасного інформування вищих посадових осіб державної влади про стан справ у сфері протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки;
- 2) виконує функції секретаріату Національного органу з питань протимінної діяльності та здійснює організаційне, інформаційне та аналітичне забезпечення його діяльності, під час головування у ньому Міністра оборони України;
- 3) планує, координує та здійснює загальне керівництво виконання заходів розмінування (гуманітарного розмінування) підрозділами, які залучаються до їхнього виконання через Генеральний штаб, Адміністрацію Держспецтрансслужби та інші органи військового управління Збройних Сил;
- 4) здійснює координацію виконання заходів розмінування (гуманітарного розмінування) уповноваженими підрозділами центральних органів виконавчої влади та операторами протимінної діяльності;
- 5) координує підготовку (перепідготовку і підвищення кваліфікації) фахівців у сфері протимінної діяльності в системі Міноборони;
- 6) визначає та погоджує склад сил та засоби від Міноборони та Збройних Сил, які необхідні для виконання завдань з очищення території України від вибухонебезпечних предметів в місцях постійної або тимчасової дислокації (розташування) військ (сил) та здійснює контроль за виконанням ними завдань;
- 7) бере участь у здійсненні заходів з інформування населення про небезпеку від вибухонебезпечних предметів та навчання із запобігання виникненню ризиків, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами;
- 8) здійснює планування та управління діяльністю Центру досконалості з питань виконання заходів протимінної діяльності та екологічної безпеки;
- 9) організовує виконання заходів управління інформацією з протимінної діяльності в системі Міноборони.

Головне управління очолює начальник Головного управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки. Начальник Головного управління здійснює керівництво діяльністю структурних підрозділів Головного управління та відповідає зокрема за виконання завдань Головним управлінням, пов'язаних із забезпеченням реалізації державної політики у сфері протимінної діяльності, цивільного захисту, екологічної безпеки в мирний час, в особливий період та під час дії правового режиму воєнного стану.

Крім того, начальник Головного управління у сфері діяльності Центру досконалості затверджує Положення про Центр досконалості та функціональні обов'язки його начальника, погоджує призначення начальника Центру досконалості, а також спрямовує та координує діяльність Центру досконалості.

Положення про управління екологічної безпеки Головного управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки, затверджене Наказом начальника Головного управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки від 25.12.2023 №56 (надалі – Положення № 56).

Положення № 56 визначає основні завдання і функції «Управління екологічної безпеки Головного управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки» (надалі – Управління) та повноваження Начальника Управління.

Управління - структурний підрозділ Головного управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки до складу якого входять:

- відділ організації заходів екологічної безпеки;
- відділ екологічного аудиту та контролю.

Управління в межах повноважень виконує завдання із забезпечення реалізації державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва у мирний час, в особливий період та під час дії правового режиму воєнного стану, а також завдань та функцій Міноборони, в частині реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища спільно зі структурними підрозділами Міноборони, Державною спеціальною службою транспорту (далі - ДССТ), органами військового управління, з'єднаннями, військовими частинами, вищими військовими навчальними закладами, військовими навчальними підрозділами закладів вищої освіти, установами та організаціями ЗСУ, підприємствами, установами та організаціями, які належать до сфери управління Міноборони.

Управління у процесі виконання покладених на нього завдань організовує взаємодію зі структурними підрозділами Міноборони, Генерального штабу, ДССТ, органами військового управління Збройних Сил, Міндовкіллям, Держекоінспекцією та іншими центральними органами виконавчої влади.

Управління підпорядковується начальнику Головного управління протиміної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки. Управління очолює Начальник управління екологічної безпеки, який здійснює керівництво діяльністю структурних підрозділів Управління та відповідає зокрема за: виконання Управлінням завдань, пов'язаних із забезпеченням реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки в мирний час, в особливий період та під час дії правового режиму воєнного стану. На посаду начальника управління екологічної безпеки призначається військовослужбовець.

Основними завданнями Управління є:

- організація та здійснення в межах повноважень заходів щодо забезпечення екологічної безпеки в системі Міноборони;
- здійснення нагляду (контролю) за додержанням військовими частинами, установами та іншими суб'єктами господарювання в системі Міноборони вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки;
- забезпечення, в межах повноважень, передбачених законом, виконання вимог нормативно-правових актів з питань охорони навколишнього природного середовища;
- організація отримання міжнародної технічної допомоги у воєнній сфері, здійснення контролю за виконанням відповідних програм (проєктів) та участь у здійсненні міжнародного співробітництва з відповідними органами іноземних держав і міжнародними організаціями у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки.

Управління в системі Міноборони, зокрема у сфері охорони довкілля, виконує такі функції:

- бере участь у забезпеченні об'єктивного і своєчасного інформування вищих посадових осіб органів державної влади про стан екологічної безпеки;
- бере участь у розробленні Стратегічного оборонного бюлетеня України на довгострокову перспективу, здійсненні міжвідомчої координації проведення оборонного огляду в Україні з питань охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки;
- опрацьовує звернення громадян та інших осіб з питань охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки;
- організовує взаємодію з центральними органами виконавчої влади, органами військового управління з питань дотримання вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки;
- здійснює підготовку звітів, інформаційно-аналітичних матеріалів та доповідей керівництву Міноборони про стан екологічної безпеки на об'єктах системи Міноборони;

- здійснює загальне планування заходів з охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки, організовує та контролює їх виконання та своєчасне звітування;
- розробляє План основних заходів з охорони навколишнього природного середовища в системі Міноборони на рік, організовує контроль його виконання;
- організовує та здійснює контроль в системі Міноборони за проведенням заходів "Дня довкілля" та щорічної всеукраїнської акції "За чисте довкілля";
- надає пропозиції до Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та відповідні звітні матеріали центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- **організовує та здійснює проведення оглядів (обстежень) місць можливого заподіяння шкоди та визначення збитків, які завдані довкіллю внаслідок бойових дій, надзвичайних ситуацій, терористичних актів, а також військової діяльності;**
- **розробляє План проведення огляду об'єктів системи Міноборони щодо заподіяної екологічної шкоди та збитків навколишньому природному середовищу внаслідок агресії російської федерації;**
- здійснює нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональним використанням природних ресурсів, забезпеченням екологічної безпеки, **додержанням вимог дозвільних документів у сфері охорони навколишнього природного середовища;**
- розробляє План проведення перевірок об'єктів з питань дотримання вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки;
- організовує та здійснює екологічний моніторинг з метою попередження завдання шкоди навколишньому природному середовищу;
- організовує та здійснює відповідно до законодавства і в межах повноважень, проведення екологічного аудиту на об'єктах системи Міноборони;
- **складає перелік військових об'єктів, які забруднені внаслідок бойових дій, військової (господарської) діяльності та потребують проведення на них природовідновлювальних робіт, веде базу даних таких об'єктів;**
- готує розрахунки та обґрунтування потреби у видатках за бюджетною підпрограмою 2101020/34 **«Ліквідація забруднень навколишнього природного середовища»;**
- планує та організовує заходи з ліквідації забруднення навколишнього природного середовища на об'єктах системи Міноборони, контролює їх виконання;
- організовує та забезпечує підготовку (укладання) договорів (угод, контрактів, протоколів) з відповідними установами (організаціями) **з питань ліквідації забруднень навколишнього природного середовища на об'єктах системи Міноборони;**
- готує аналіз стану екологічної безпеки за рік, визначає проблемні питання та пріоритетні завдання щодо покращення стану навколишнього природного середовища на об'єктах Міноборони;
- розробляє та впроваджує методичні рекомендації (навчальні посібники, військові публікації) з питань додержання та забезпечення охорони навколишнього природного середовища;
- приймає участь в розробці та організовує впровадження військових стандартів з питань захисту навколишнього природного середовища під час військової діяльності;
- **бере участь в організації проведення в установах Міндовкілля, інших центральних органах виконавчої влади, міжнародних навчальних центрах допідготовки (підвищення кваліфікації) фахівців з екологічної безпеки, позаштатних осіб відповідальних за стан екологічної безпеки та підготовку екологічних аудиторів;**
- координує діяльність щодо охорони та ефективного використання об'єктів ПЗФ, які знаходяться на землях оборони, наданих для розміщення і постійної діяльності військових

частин, установ, військово-навчальних закладів, підприємств та організацій Збройних Сил, інших військових формувань утворених відповідно до законів України;

- бере участь, в межах компетенції, у супроводженні та дотриманні міжнародних договорів та Конвенцій з питань охорони навколишнього природного середовища;

- в межах компетенції бере участь у розробці Плану цивільного захисту Міноборони на особливий період в частині підготовки висновків з оцінки екологічних загроз та прогнозу екологічної обстановки, що будуть впливати на виконання заходів цивільного захисту у системі Міноборони;

- **організовує екологічний моніторинг та оцінку екологічних загроз**, що можуть вплинути на діяльність у системі Міноборони внаслідок застосування противником зброї масового ураження або завдасть шкоди національній безпеці України в екологічній сфері.

Висновки щодо особливостей застосування вищезазначених Положень, які визначають основи здійснення екологічної безпеки, протимінної діяльності та цивільного захисту у системі Міноборони.

Визначенні Положенням № 396 про організацію екологічної безпеки в Міноборони та ЗСУ заходи екологічної безпеки підлягають здійсненню саме в ході повсякденної (виробничої) діяльності в Міноборони та ЗСУ. Під час повномасштабної збройної агресії, зміни до цього Положення не вносились. Відтак, Положенням не встановлено здійснення особливих та додаткових заходів саме в умовах воєнного стану.

Варто виокремити з-поміж іншого, що серед заходів екологічної безпеки у ході повсякденної (виробничої) діяльності в Міноборони та ЗСУ є компенсація збитків державі, завданих довіллю військовою діяльністю, зокрема збитків, завданих тимчасовою дислокацією на території України іноземних військ під час проведення навчань. Але відповідний захід екологічної безпеки не здійснюється під час воєнного стану.

Встановлені Положенням № 484/нм про Головне управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки завдання, в тому числі у сфері охорони довкілля, підлягають виконанню Головним управлінням в тому числі в особливий період та під час дії правового режиму воєнного стану. Зокрема, в умовах воєнного стану, Головне управління протимінної діяльності організовує та здійснює проведення обстежень місць можливого заподіяння шкоди та збитків, які завдані довіллю внаслідок надзвичайних ситуацій, терористичних актів, військової діяльності та бойових дій, а також організовує за результатами проведення екологічного аудиту або оглядів (обстежень) складання переліку військових об'єктів, забруднених внаслідок військової діяльності та бойових дій, які потребують проведення природовідновлювальних робіт, планування та виконання заходів з ліквідації забруднення довкілля, веде базу даних забруднених військових об'єктів.

Положенням № 56 про Управління екологічної безпеки Головного управління протимінної діяльності, що прийняте під час повномасштабної збройної агресії, закріплено перелік завдань Управління екологічної безпеки, яке є структурним підрозділом Головного управління протимінної діяльності. Ці завдання повинні здійснюватися Управлінням в умовах воєнного стану. Серед таких завдань, окрім тих, які є ідентичними повноваженням Головного управління, є розроблення Плану проведення огляду об'єктів системи Міноборони щодо заподіяної довіллі шкоди та збитків довіллю внаслідок агресії Російської Федерації.

Перелік нормативно-правових актів, що піддались структурному аналізу

1. Положення про організацію екологічної безпеки в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, затвердженого Наказом Міністерства оборони України 10.08.2015 року № 396;

2. Положення про Головне управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки, Затверджене Наказом від 16.08.2023 № 484/нм;

3. Положення про управління екологічної безпеки Головного управління протимінної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки, затверджене Наказом від 25.02.2023 № 56.